

4.3.3. Żyto

Żyto								
<p>Opis: jest jedną z młodszych roślin uprawnych, przywędrowało do nas za z Azji Środkowej, gdzie nawet obecnie rosną dzikie formy tej rośliny. Początkowo jako chwast upraw zbożowych, rozprzestrzeniło się na tereny Europy Środkowej i Północnej, gdzie w miarę pogarszania się warunków uprawy zaczęło wypierać rośliny o większych wymaganiach klimatyczno-glebowych, takie jak pszenica czy jęczmień. W Europie rozpoczęto uprawę żyta ok. roku 1000 p.n.e., na tereny obecnej Polski dotarło później, przypuszczalnie na początku tzw. okresu rzymskiego.</p> <p>Główna część użytkowa rośliny: owoc – ziarniak o kształcie podłużnym, wrzecionowaty o barwie szarozielonej.</p>								
A	Zbiór			B	Nawozy			
	1.	plon	rodzaj plonu		ilość (dt)/ha	1.	N – w czystym składniku [kg]/ha	80
	2.	plon główny	ziarno		35,0	2.	P – w czystym składniku [kg]/ha	40
	3.	plon uboczny	słoma		35,0	3.	K – w czystym składniku [kg]/ha	55
				C	Siew			
D	Materiał siewny				1.	rozstawa (cm)	12-15	
	1.	ilość kg/ha	140		2.	termin siewu	20 IX – 5 X	
E	Wymagania glebowe							
<p>Żyto można siać na wszystkich rodzajach gleb: ma małe wymagania wodne, oszczędnie gospodaruje wodą, dobrze znosi lekkie zakwaszenie. Jednak ze względów ekonomicznych zalecane jest uprawiać ją na glebach klasy IV i V. Rodzaj gleby nie wpływa w znaczącym stopniu na plony, o ich wielkości decyduje głównie pogoda oraz poziom agrotechniki.</p>								
F	Wymagania klimatyczne							
<p>Żyto jest najbardziej odpornym zbożem, znosi temp. do -25°C (-30°C), dlatego straty w wyniku wymarznienia są niewielkie. Najkorzystniejsze temperatury: od siewu do wschodów to 10-13°C, w czasie wegetacji wiosennej średnia dobowa temp. ok. 7-8,3°C. Dzięki mocnemu, silnie rozwiniętemu systemowi korzeniowemu i mniejszemu ulistnieniu niż inne zboża, żyto ma mniejsze wymagania wodne, wynoszą one ok. 220 mm, z czego aż 140 mm przypada na okres nalewania ziarna, tj. na maj i czerwiec.</p>								
G	Cykl produkcyjny							
<ul style="list-style-type: none"> - podorywka z bronowaniem, - siew nawozów PK, - orka siewna (wałowanie kolczatką), - uprawa przedsiewna (zestaw uprawek), - siew nasion, - nawożenie pogłówne N, - opryski, - zbiór kombajnem, - prasowanie słomy. 								
H	Przeznaczenie							
<p>Żyto jest rośliną typowo paszową, podaje się je zwierzętom jako ziarno (ponad 50% zbiorów ziarna jest skarmiana), jak również zielonki, czy w postaci otrąb żytnich. Ziarno żyta jest też wykorzystywane w przemyśle zbożowo-młynarskim jako surowiec do produkcji mąki (jasnej lub ciemnej), z której wytwarza się różnego rodzaju pieczywo. Rodzaj pieczywa zależy od udziału mąki w wypieku. I tak możemy wyróżnić: chleb żytni (udział min. 90% mąki żytniej), mieszany (min. 50 %). Natomiast barwa pieczywa zależy od zawartości popiołu w mące żytniej (o pieczywie ciemnym mówimy, gdy zawartość popiołu w mące przekracza 1%).</p>								
I	Zmianowanie							
<p>Na glebach lekkich dobrymi przedplonami dla żyta są: lubin żółty, wczesne odmiany ziemniaków oraz seradela wysiewana w siewie czystym. Na glebach zasobnych odpowiednie są wszystkie rośliny, które nie schodzą z pola zbyt późno.</p>								